

Utblick

Tyskt hjälpmån hjälper ingen

En "tydlig signal" om att Tyskland står på Kievs sida. Så presenterar försvarsminister Christine Lambrecht (SPD) budet om att 5 000 hjälmar ska levereras till Ukraina. Erik Thysselius ser något annat.
axess.se

I dag sitter de fula gubbarna bakom datorn. Men vi har ingen lagstiftning som är anpassad.

Kammaråklagare Paulina Brandberg, utsedd av tidningen Fokus till Årets svensk. fokus.se

Anna Florén.
Foto: Voxkensan

Podd

Minnet av Förtitelnens finns nära

Anna Florén, programansvarig på det svensk-norska samarbetscentret Voxkensan utanför Oslo, fick årets Mical Binfeld-stipendium för arbetet med högkomplexa resor. För Maria Ludvigsson berättar hon om resorna och varför de är viktiga.
Lyssna i Spotify eller Apple Podcasts.

Ledare | Hederskultur

Paulina Neuding: Pråliga lyxåsikter om IES klädkod

Internationella engelska skolan i Täby tillämpar en klädkod, avslöjade Aftonbladet i förra veckan, vilket har fått stora delar av vänstern att famla efter luftsaltet. Kritiken gäller framför allt att det finns regler som verkar syfta till att elever inte ska visa underkläderna i skolan. Killar får inte ha för lågt hängande byxor. Tjejer ska inte ha en kjol som är kortare än nederdelen av knogen om man står med armarna längs sidorna. Då är kjolen fortfarande så kort att det med nöd och näppe går att sätta sig. Är kjolen kortare får eleven låna leggings. Tjejer ska inte heller ha djupa urringningar. Det är ungefär vad som gäller underförstått i stora delar av arbetslivet – till exempel inom den statliga förvaltningen.

Men reaktionerna har inte låtit vänta på sig. Dagens ETC skriver att skolan delar syn med "muslimska fundamentalistföräldrar". Under rubriken "Förbjud hederskultur i våra svenska skolor" varnar Aftonbladet ledarsida för IES i Täby.

"Det pågår strikta klädkontroller på skolorna i ett av Sveriges mest segregerade områden. (...) En hederskultur vi sällan pratar om." Det råder hederskultur i det segregerade Täby, alltså, enligt Aftonbladets alltid lika vederhäftiga och insiktsfulla ledarsida.

Den här typen av nonsens hade kunnat gå att vifta bort, men det har en särskild klangbotten när vi samtidigt hedrar 20-årsminnet av mordet på Fadime Sahindal.

Att det offentliga Sverige efter årtal av förnekelse tvingades öppna ögonen för fenomenen hederskultur och hedersväld, berodde till

Åsikter är den nya lyxaccessoaren.
Foto: Maja Suslin/TT

stor del på Sahindals mod. Vänsterns relativiserande av hederskulturen då var en skam, och det är skamligt att relativiserandet fortfarande 20 år senare.

För IES regler har naturligtvis överhuvudtaget ingenting att göra med för svensk kultur väsensfrämmande uppfattningar om flickor som bärare av klanheder.

Ingen har sagt att flickor inte får bära shorts på gympan eller badkläder på simningen. Ingen har sagt att en kort kjol avslöjar något om manliga släktingars förmåga att hålla ordning på sina familjer.

Kort sagt – om man på allvar menar att en regel om proper klädsel i skolan bär något som helst släktskap med det tänkande som kostade Fadime Sahindal livet, begriper man

varken hederskulturen eller svensk kultur och historia.

Men den debatt som följt på Aftonbladets "avslöjande" slår mig också som ett typiskt uttryck för det som den amerikanske sociologen Rob Henderson har identifierat som "lyxåsikter": Åsikter som är statusymboler för eliten, men som medför en kostnad för lägre samhällsklasser. Den som hävdar att det är lika stor risk att halka i badkaret som att bli offer för en gängskjutning, till exempel, kan säkert stiga i aktning i sitt samhällssegment. Men det görs sannolikt på tryggt avstånd från Järva och Biskopsgården.

Samma mekanismer tycks vara igång här: Alla begriper att det är socioekonomiskt svaga elever som är mest hjälpta av att underförstådda sociala koder, bland annat klädkoder, är tydligt uttalade. Men eliten vinner status genom att ägna sig åt ordvrängeri kring regler man inte skulle tumma på för egen del. Eller skulle nämna av dem som nu förfasar sig över IES själva bryta mot de där sociala koderna under en arbetsintervju?

"Man klär sig vårdat och förstår vilka normer som gäller för ärlighet, uppriktning, punktlighet och stil. Att skolan tränar vad som gäller på en arbetsplats är till ofantlig nytta för eleverna inför vad som väntar senare", skriver IES grundare Barbara Bergström i en replik i Dagens ETC.

Men kritikerna draperar sig i lyxåsikter.

Paulina Neuding är ledarskribent.
Läs mer på svd.se/av/paulina-neuding

Kommuner kan stoppa destruktiv polarisering

Isak Rutqvist
isak.rutqvist@svd.se

Om merparten av de nationella pandemirestriktionerna hävs om två veckor, får inte kommunerna glömma att uppdatera sina policydokument.

De nationella riktlinjerna har präglats av att de gäller här och nu. Den kommunala sektorn är sällan lika snabbfotad. Därmed

finns en risk att de pandemiatgärder som införts på kommunal nivå inte bara i sig blir för långtgående, utan att de blir kvar och leder till en permanent uppdelning av människor, baserad på att andra fattar val som man själv inte gillar.

I Dagens Samhälle (25/1) skriver fackförbundet Visions förbundsordförande Veronica Magnusson,

att många av hennes medlemmar nu hör av sig och undrar om de kan förlora jobbet om de inte vaccinerar sig. För den som av olika anledningar inte vill vaccinera sig framstår det som allt svårare att freds och värna sin kroppsliga integritet.

Andra former av begränsningar utifrån vaccinkrav har utvecklets, bland annat av kommunpolitiker som vill signalera vikten av vaccination (precis som om en överväldigande majoritet inte redan insett detta). I vissa kommuner finns nu krav på vaccination för att över huvud taget bli anställd, oavsett om man ska jobba

i vård och omsorg eller i kommunhuset.

Även om vaccinet framför allt skyddar mot allvarlig sjukdom och död, konstaterades på Folkhälsomyndighetens presskonferens förra veckan (20/1) att det numera inte finns någon skillnad i risk mellan vaccinerade och ovaccinerade för att bli smittad.

Kommunernas folkhälsorörelse har sedan tidigare inlagat av symbolik och skuldbeläggande. Rödfria arbetsplatser (rentav tobaksfria, där anställda inte ens tillåts snusa på arbetstid) blir allt vanligare inom den offentliga sektorn, trots att det finns enkla åtgär-

der som gör att omgivningens hälsa inte riskeras på grund av passiv rökning. På samma sätt finns det åtgärder som gör att risken för att smitta sina kollegor med covid minimeras. Men likt långtgående och allomfattande rök- och tobaksförbud framstår generella vaccinkrav mer som ett moraliserande än som en effektiv åtgärd för att minimera omgivningens risker.

Polariseringar riskerar att sippra ner från den samhällsövergripande gemenskapen till det lilla och vardagliga. Det kan undvikas, exempelvis genom att bättra smittsäkra arbetsplatserna, om kommunpolitiker vill det. ■

Motståndsmannen Georg W Fossums bild hittades på 1990-talet och är den enda som finns på de 529 norska judar som lämnade Oslo på båten Donau den 26 november 1942. Slutdestinationen var förintelselägret Auschwitz och mer än hälften gasades ihjäl direkt. Foto: Georg W Fossum/TT

Pris för nytt grepp på Förintelsehistoria

Polen och Auschwitz förvisso, men nu ska svenska skolungdomar få resa i Förintelsens fotspår även till Norge. Årets stipendium från Micael Binfelds stiftelse till minne av Förintelsen kommer att användas till resestipendier.

Erika Josefsson/TT

Totalt deporterades nästan 800 norska judar till Polen och Tyskland. Knappt 40 av dem överlevde. Några av dem som trots allt klarade sig undan deporteringarna var de judiska bröderna trädgårdsmästaren Rolf A Syversen hittade i sitt växthus i Oslo i oktober 1942.

Syversen, senare skjuten av nazisterna, bestämde sig för att tillsammans med tre andra organisera en räddningsaktion med hjälp av firmans lastbilar. Under sju veckor vintern 1942 körde man skytteltrafik och lyckades transportera mellan 600 och 1000 normänn till gränsen mot Sverige. Hur många som hjälptes totalt är oklart, men cirka 350 av dem hade judisk härkomst.

Människorna gömde sig bakom potatisäckar, barnen hölls tysta med hjälp av sömmedel. Gränsen passerades i de fästa till fot – ofta till Värmland.

– Våldigt många gånger hamnade människor av en slump i hjälpverksamheten. De ställdes

inför ett val: ska jag hjälpa och riskera mitt eget liv, eller ska jag låta bli? Det fanns ju inga färdiga system för det här, säger Anna Florén, programchef på Voksenåsen och mottagare Micael Binfelds stipendium till minne av Förintelsen.

Voksenåsens kulturcenter ligger vackert beläget utanför Oslo. Norska staten gav det 1955 som ett tack-för-hjälpen-under-kriget-gåva till Sverige och hit ska nu svenska skolungdomar få komma och lära om Förintelsen ur ett nordiskt perspektiv. De första så kallade hägkomstresorna skulle genomföras i mars 2020, men blev aldrig av på grund av pandemin. Nu hoppas Anna Florén att resorna ska komma igång på allvar i april i år.

Projektet har tagits fram i samarbete med Forum för levande historia som 2018 fick ett uppdrag från regeringen att stärka förutsättningarna för just hägkomstresor till Förintelsens minnesplatser. Traditionellt har dessa gått till Polen och Auschwitz, Anna Florén ser fler fördelar med att högstadie- och gymnasieungdomar nu får studera Förintelsen utifrån de norska judarnas historia.

– Historien kommer närmare geografiskt, socialt och kulturellt, dessutom får vi kanske ett annat perspektiv på Sveriges roll under

Anna Florén, programchef på Voksenåsen, säger att stipendiet på 650 000 kronor ska användas till stipendier till svenska skolungdomar. Foto: Jessica Gow/TT

andra världskriget. Gränsen mot Sverige blev ju nödutgången, men den kunde också vara stängd, säger Anna Florén.

Fram till våren 1942 var det svårt att få uppehållstillstånd i Sverige. Att vara av judisk börd räknades inte som asylskäl och bedömningen vid gränsen var godtycklig. Det finns exempel på judar i Norge som försökte fly till Sverige år 1941 men som nekades inträde. Violintisten Lef Wolfberg – skildrad i Ola Larmsos essäsbok "Djävulssonaten" – var en av dem. Han deporterades sedan till Auschwitz men lyckades överleva.

Den 26 november 1942 depor-

terade nazisterna 529 norska judar ombord på båten Donau. Från den polska hamnen Stettin gick resan till Auschwitz där mer än hälften av dem gasades ihjäl direkt.

Deporteringen från Norge blev årets mest uppmärksammade nyhet i Sverige och efter den blev det också möjligt för norska judar att få asyl i Sverige.

– Vi vill berätta om den här historien i Sverige för vi tror att den inte är så känd, och den norska Förintelsen är så nära man kommer sin egen lokala historia.

Den norska självrensningen har på sistone handlat om motståndsmännens ansvar – vad visste de? Kunde de ha hjälpt de norska judarna mer än vad som skedde – en diskussion som startade med Marte Michelets bok "Hva visste hjemmefronten?", framhåller Anna Florén.

Tanken med hägkomstresorna är – förutom kunskap och utbildning – att få svenska elever att reflektera över det personliga ansvaret hos den som står bredvid, enligt Anna Florén.

Vilka perspektiv på Sveriges roll under andra världskriget är det då som betonas?

– En nyansering, det är så lätt att fastna i ett historiskt narrativ om att Sverige gjorde det jättebra och räddade alla, eller att Sverige tillät permittertrafik och agerade helt förfärligt. Det faktum att Sverige var neutralt gjorde att över hälften av de norska judarna hade någonstans att fly. Men det var inte bara gott, det fanns också svårigheter, och det kunde vara godtyckligt. Små tillfälligheter kunde avgränsa om du levde eller dog. ■

Mello till Avicii Arena

Melodifestivalen har fått en fast punkt i sista sekunden. Första deltävlingen kommer att äga rum på Avicii Arena i Stockholm. Men besked om de andra delarna samt finalen dröjer.

Sofia Sundström/TT
Ann Edliden/TT

– Det är flera olika faktorer och omständigheter som spelar in. Vi hoppas bli klara så snart som möjligt med sikten på att göra sex färgsprakade tv-sändningar från Stockholm, säger Anette Brattström, projektledare för Melodifestivalen.

För drygt en vecka sedan ställdes Melodifestivalens Sverigeturné in, efter att de nya restriktionerna hade presenterats. Nu står det klart att Avicii Arena (tidigare Globen) blir musiktävlingens nya lokal – åtminstone när det gäller första deltävlingen.

– Avicii Arena ger oss förutsättningar att göra en fullskalig tv-produktion. Arenan har också förutsättningar för personall och medverkande att kunna hålla avstånd enligt rådande restriktioner.

Tack vare att man använder sig av olika sektioner har Melodifestivalen möjlighet att ta in 1500 personer i publiken, säger arrangören Live Nation till Sveriges Radios Kulturnytt.

Förhandlingar pågår mellan SVT och arrangören Live Nation om var de övriga deltävlingarna ska äga rum. SVT har inte avbokat Friends Arena, där finalen tidigare planerades att äga rum den 12 mars.

Sedan tidigare har SVT meddelat att samtliga sex program kommer att direktsändas från Stockholm. Live Nation skriver i ett pressmeddelande att "finalen planeras att hållas i Friends Arena givet att restriktioner och rekommendationer tillåter det".

För att göra arbetet coronasäkert ska SVT säkerställa att alla på plats kan hålla avstånd och bära munskydd. Tidigare är hade alla på plats halshand, så kallade distanstaggas, som pep om någon kom för nära. Det skippas SVT den här gången.

De städer som inte besöks under turnén i är hoppas man kunna lägga på schemat för Melodifestivalturnén 2023, det vill säga: Malmö, Göteborg, Linköping, Lidköping, Örn-sköldsvik och Stockholm. ■